

Padesát let Evropské jižní observatoře

seriál
NEBE
nad Valašskem

Před padesáti lety se začala psát historie Evropské jižní observatoře (European Southern Observatory, ESO). Tehdy, přesněji 5. října 1962, byla zástupci Belgie, Francie, Německa, Nizozemí a Švédska podepsána dohoda o ustavení mezinárodní vědecké organizace pro astronomický výzkum.

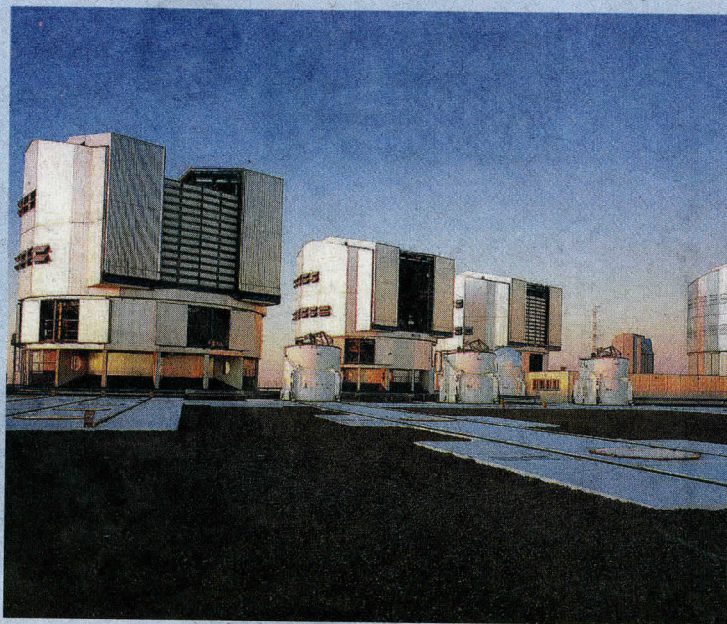
Od samého počátku panovala shoda v tom, že společná evropská observatoř bude stát na jižní polokouli, protože jižní obloha byla v té době méně prozkoumána než ta severní. Po neúspěšných pokusech v jižní Africe nakonec volba padla na Chile, konkrétně na vysokohorskou poušť Atacama.

První stavební práce začaly v roce 1965 na vrcholku hory La Silla a už v následujícím roce zde začal pracovat první dalekohled s průměrem zrcadla 1 metr. Ten byl pak brzy doplněn řadou dalších „národních“ teleskopů, te-

dy přístrojů, které patří jednotlivým členským zemím.

Observatoř na La Sille ale nezůstala jediným pracovištěm

ranal. Zde je domov přístroje známého jako VLT (Very Large Telescope). Tvoří jej sestava čtyř identických teleskopů (viz obr.)

ESO. Další skupina dalekohledů vyrostla od roku 1990 na hoře Pa-

– každý s průměrem zrcadlového objektivu 8,2 m. Jednotlivé

přístroje mohou pozorovat buď samostatně nebo dohromady jako interferometr. VLT je v současné době považován za hlavní přístroj ESO.

Třetím místem, kde nalezneme observatoř ESO, je náhorní planina Chajnantor. Tady postupně vzniká soustava 66 radioteleskopů pojmenovaných ALMA (Atacama Large Millimeter/submillimeter Array). Do plného provozu mají být uvedeny až příští rok, ale první pozorování s částečným polem antén probíhají již od roku 2011.

Postupem doby nepřibývával jen počet observatoří ESO, ale i počet připojených zemí se rozrostl na čtrnáct. Česká republika se stala oficiálním členem společenství v roce 2007. Od tohoto okamžiku se mohou čeští astronomové podílet na pozorování pomocí všech přístrojů ESO a také mohou spolurozhodovat o dalším rozvoji této významné vědecké organizace.

*Ing. Martin Leskovjan,
Hvězdárna Vsetín*

Foto: ESO